

Učiteljski tovariš

Stanovsko politiško glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. čk. rač. 11.197. Telefon 3112

Stalnost in premeščanja učiteljstva

Zakaj zahtevamo stalnost za učitelje?

Osnova vsega pravnega položaja učiteljstva je njegova stalnost na službenem mestu. Stalnost je predpogoj za uspešno delovanje in je argumentirana z globokimi pedagoško-psihološkimi razlogi.

Najvišji je pravni argument, da mora biti učiteljevo delo v šoli in pri narodnem izobraževanju zaščiteno tudi s strani državne uprave. Država je dala sankcijo učiteljevo delo v šoli in izven nje, pri čemer mora biti učitelj zaščiteno pred vmešavanjem nedržavnih faktorjev v to njegovo delo, ki ga favorizira sama država.

Psihološki argument za potrebo take zaščite je, da le človek, ki se čuti pravno popolnoma zavarovanega in zaščitene, lahko postane dovoljno močan in odločen, da mirno in nemoteno dela v predpisanem pravcu.

Pedagoški argument pa je, da učiteljevo pedagoško, izobraževalno in vzgojno delo v mejah državnih zahtev in pedagoških načel, nujno zahteva stalnost. Stalnost v službenem kraju je za proučevanje krajšnjih prilik, učencev, roditeljev, prirode, družbe in vseh faktorjev, ki posredno ali neposredno vplivajo na izobraževalni in vzgojni proces, za učitelja nujna potreba, kar pri ostalem državnem uradništvu ne pride v taki meri v poštev.

Za to delo, ki zahteva celega in konstruktivnega človeka, ki misli samo na realiziranje svojih poklicnih smotrov, ki mu jih predpisuje država, je treba stalnosti, ki mu omogoča nemoteno vršenje nalog kot človeku in državljanu.

Izobraževanje in vzgoja spadata med najdelikatnejše delo t. j. delo duševnega udeleževanja. To delo ne more biti pozitivno, ako se često prekinja in opuša ali ga nadaljuje druga oseba, ki je nenadoma poslana, da nadomesti premeščene. Pedagoško delo ni materialno, ni mehanično, ni administrativno delo, ki bi se dalo takoj — brez velike škode — nadaljevati in dovršiti z osebo, ki ga ni sama pričela in vršila. Proces tega duševnega dela zahteva od učitelja velike požrtvovalnosti.

Pravni pogoji

za učiteljevo šolsko in izvenšolsko delo.

Ali pa more postojati popolna predanost za učiteljski posel v šoli in izven nje, ako poleg gornjih pedagoško-psiholoških razlogov ni podana tudi sankcija v pravnem oziru? Ta mora usmerjati učiteljsko stalnost pri delu v smer, ki je pravilna. Pravo učiteljevo delo mora imeti vedno tudi pravno sankcijo stalnosti.

V življenju je polno raznih naziranj in tudi raznih ozirov glede učiteljevega dela pri narodnem izobraževanju. To polje je ono poprišče, na katerem pride učitelj, kot kulturni in državni delavec, najlažje in najpreje do sporov. Te spore povzročijo naziranja, ki jih imajo vnanji činitelji glede tega dela ter z ozirom na njihove ideje in mišljenja o učiteljevem izvenšolskem delu. V tem pojmovanju se skrivajo razlogi, ki so na eni strani povod poveljevanja učiteljevo državno-konstruktivnega dela, na drugi strani pa se izpreminjajo v pritožbe proti tozadavnemu delu učitelja. To delo je za sedanjdo dobo enako vredno in enako pomembno kakor za šolsko delo, ter se stavijo glede tega dela tudi enake zahteve s strani oblastev. Toda to je istočasno tudi opozek teren za učiteljevo lepo vzvišeno nalogo in za njegovo stalnost na službenem mestu.

Zato zahteva to delo najpopolnejšo učiteljevo usposobljenost, vsestranski takt, opreznost in preudarnost, posebno še zato, ker nima učitelj za izvenšolsko delo nikakih točnih predpisov in instrukcij s strani državne uprave, ki bi regulirali razmere in usmerjali delo v znosno stanje.

Potreba podrobnih predpisov za učiteljevo izvenšolsko delo.

Neobhodna je torej potreba, da državna uprava izda podrobne instrukcije za učiteljevo delo izven šole, za delo v vseh kulturno-prosvetno-humanih ustanovah. Ti predpisi naj bi učitelja uvajali v pravilno tozadavno delo, istočasno pa naj bi ga obvarovali tudi od prenapetosti in pogrešk, v katere lahko zapade zaradi pomanjkanja navodil. Obvarovali pa naj bi ga tudi pred spori in nasprotji z okolico, kateri nastanejo ravno iz gornjih razlogov. Na ta način naj se obvaruje učitelj pogrešk pri izvenšolskem delu in štiti dostojanstvo učitelja-uradnika.

Zaščita učitelja v pogledu izvenšolskega dela.

Dokler se ne izdelajo in objavijo točne instrukcije za učiteljevo izvenšolsko delo, dela učitelj po svoje. Dane so zato vse možnosti, da greši ter pride v nasprotja s svojo okolico in je zaradi nastalih nesoglasij in nasprotij, izvirajočih iz tega dela, preganjan in premeščen. Veliko vprašanje pa je, ako je

vselej učitelj tudi resnično kriv nasprotij, ki nastajajo v kraju med njim in okolico. Ne verujemo! Mi verujemo, da je v največjih primerih kriva tem nasprotjem učiteljeva protivna stranka. Je pa ta stranka pri merodajnih faktorjih, kot stalna v istem kraju, najčešče a priori v pravu in se jo skuša zadovoljiti čisto na škodo pravega in dobrega učitelja. Koliko se v tem primeru greši, je tako očitno, da ni potreba podrobnega dokazovanja.

Vzroki učiteljskih premeščenj in preganjanj.

Nehote se moramo vprašati pri sedanjih pojavih, kaj so prav za prav vzroki učiteljskih premeščenj med šolskim letom in, ali se ti vzroki in premeščitve res ne dajo odpraviti. Navesti hočemo samo nekaj primerov.

Največ premeščenj zahteva med šolskim letom učiteljstvo samo. To bi bilo nemogoče, ako bi obstojali pravilni raspisi prostih službenih mest, ki se izpraznijo med šolskim letom. Pogosto pa tudi učitelj prosi za službeno mesto ter ga tudi dobi. Toda kmalu vidi, da mu kraj ne prija. Zato uporabi vse sile, da se spravi s tega mesta čimprej proč. V tem pogledu morajo glede premeščenj svoj del krivde sprejeti na sebe naši tovariši in tovarišice sami. Učitelji bi sami ne smeli dovoljevati, da nekdo zaprosi za mesto, a takoj tudi skuša zbežati iz dotičnega kraja drugam. Ako je mesto dobro ali slabo, bi morali prizadeti vztrajati vsaj leto dni, ako hočejo koristiti lastnim interesom stanu. Po navadi se dozdevajo mnoga mesta na prvi pogled lepša in boljša ter mora imeti učitelj v sebi veliko mero stočnosti in asketizma, da vztraja na takem »strašnem mestu«.

Politična premeščanja učiteljstva.

Del učiteljskih premeščenj je uvrščati v tako zvana »politična premeščanja«. Dokler bodo obstojale politične stranke v državi, bodo na dnevnem redu taka premeščanja, ker je tudi učitelj politična edinica v kartah politikov. Tudi on se zameri »znanemu nasprotniku«, ki takoj »pri svojih ljudeh« in »svojih pristojnih organih« pokrene vse, da se izvrši premešitev učitelja.

Ta politična ali bolje rečeno »prtizanska premeščanja« so bila pri nas v praksi ravno v najbohotnejšem cvetju za časa najsvobodnejšega strankarskega življenja. V analizah učiteljskega stanu sta dobro znani in zapisani po svetovni vojni dve ministrstvu v tem pogledu, ki sta v velikih množinah premeščali strankarske nasprotnike — učitelje. Eno ministrstvo je premeščalo, a drugo, ki je došlo za njim, je izvrševalo — »reparacije«.

V največ primerih so bili ti učitelji po večini mirni ljudje, politično pasivni, a so bili premeščeni kljub temu iz razloga — ker so pripadali drugi stranki. Tako se je vselej in povsod dogajalo v preteklosti!

Politična prava in dolžnosti učiteljstva.

V sedanjem političnem življenju uživa učitelj vse pravice polnoletnega državljan in od njega se zahteva, kakor od vseh državljanov, da mora biti konstruktiven državljan kraljevine ne samo glede strokovnega dela, temveč tudi v političnem življenju. Mislimo, da se učitelji po večini popolnoma zavedajo te dolžnosti in da člani učiteljskega združenja v večini tudi izpolnjujejo te dolžnosti. Za združenje je eden najstarejših ciljev, čuvanje narodnega in državnega edinstva in konstruktivno jugoslovenstvo, ki ga ne more nikdo združenju osporiti.

Pravilen disciplinski postopek proti učitelju.

Naša zahteva je, ako se nekdo izmed učiteljstva zavestno ali nezavestno načelno pregreši, da se proti njemu vzgojno in pravilno postopa. Ta pravilni postopek naj se zrceli v tem, da se izčrpajo pri disciplinskem postopanju proti učitelju najprej lažji pravni leki, katerim naj kot najvišja kazen sledi premešitev. Edino to je vzgojno!

Novo politično stremiljenje navaja naše tovariše k drugačnim metodam dela, kakor so »skakanje na mizo«. Učitelj je vzgojitelj in z ozirom na to tudi voditelj in primer vsej okolici. Kako hoče vzgajati svojo okolico oni, ki sam ni dovoljno vzgojen v širokogrudnosti, strpnosti in duhovnem viteštvu, ki mora biti najgloblja vsebina in odlika učitelja vzgojitelja žentlemenstva, ki ga je sedaj treba imeti več, nego kdajkoli. To so najlepši znaki in je najlepša notranjost učitelja-politika. Šarlatanske metode, hujskanje, demagogija, nekorrektnost in prazno fraziranje ni vredno sedanje dobe in ni dostojno učitelja.

Gospodarsko delo učiteljstva.

V mnogih primerih se je izkazalo, da je učiteljevo gospodarsko in zadržno delo mnogim »trn v peti«. Učitelj je predisponiran za

drugar, ker njegova ideologija kot človeka temu ustreza. Ni srečnejše rešitve v veliki socialno-ekonomski borbi med individualizmom in kolektivizmom kot je rešitev, ki jo daje zadržni princip. To delo favorizira tudi država, ker je to najprikladnejša gospodarska oblika za naše razmere. Od pritiska individualizma in eksploatacije kolektivizma* nas osvobodí lahko edino pravo zadrugarstvo.

Preganjanje učiteljstva zaradi gospodarskega dela.

In kaj sledi? Mnogi učitelji, ki delajo na zadržniškem polju, imajo velike neprilike s strani krajevnih čifutov, katerih interesi so postali zaradi učiteljskega zadržniškega dela ogroženi. (Tudi to ne velja za naše razmere, pač pa je enak pojav nasprotstvo, ki izvira iz strankarske opredeljenosti zadrug. Op. prev.) In ta čifut (Pri nas nasprotna zadruga. Op. prev.) ne izbira sredstev, da učitelju opomni, da ga onemogoči in končno povzroči učiteljevo premešitev ter zadrugi, v kateri učitelj dela, smrtni udarec.

Mislím, da bi se moralo imeti vse to v vidu in bi bilo treba tovrstno učiteljevo delo štiti in odobravati, mu dati poudarek in celo nagraditi.

* V našem pomenu besede to ne odgovarja, ker je zadrugarstvo sigurno kolektivistična gospodarska oblika. Op. prev.

Kako dati učiteljstvu polno zaščito pri njegovem delu.

Vsi materialni vzroki, ki so povod učiteljskim premeščanjem, se dajo z majhno težko odpraviti. Nepotrebno premeščanje učiteljstva med šolskim letom je treba skrbiti in omejiti vsestransko.

Ako se zahteva premešitev učitelja s strani kake osebe, ki ji je učitelj »v napotje« ali se zahteva taka premešitev od kakega društva ali druge ustanove, je dolžnost uprave zahtevati pred vsakim ukrepom podrobne podatke in informacije o delu dotičnega učitelja ter je treba vselej učitelja vzeti v zaščito, ako je odličen kot učitelj, kot državljan, ako je neoporečen v družinskem pogledu in kot socialni delavec pri zadržništvu, sokolstvu ter pri ostalih kulturnih ustanovah.

Tako piše »Narodna Prosveta« v 52. številki!

Poudarjamo ponovno, da si učiteljstvo želi v večji meri zaščite svojega dela, ki ga vrši po službenem in državnem nalogu ter želi, da se tudi mere pri pregreških ne izčrpavajo samo v često prenapetih premeštitvah, temveč se uporabljajo tudi v tem pogledu vzgojnejsa disciplinska sredstva opominov in ukorov, katerim postopoma naj sledi šele kazenske premešitve. Takojšnja uporaba kazni premeščenja se nam zdi nevgojno, ker vsakdo popravi svojo pogreško lahko šele tedaj, če se mu je pravočasno povedalo, s čim se je pregrešil.

„Težka zadeva“

Na raznih zborovanjih učiteljev v dravski banovini so ugotovili zbovalci na podlagi uradnih podatkov, da živi v dravski banovini že okoli 1000 usposobljenih učiteljskih moči, ki čakajo že cela leta na namestitve. To število raste od leta do leta in tako se vedno bolj množe vrste »solanega proletariata«. Ta težka zadeva je prišla na razgovor tudi v parlamentu in nar. poslanec g. Koman je pri tej priliki rekel v svojem govoru med drugim: »Že gg. Dobravič, Petovar in Krejčič so se dotaknili v svojih govorih vprašanja omoženih učiteljic; niso pa predlagali nič konkretnega, kako bi se dalo izboljšati stanje številnega nezaposlenega učiteljstva. Jaz, ki sem kmet, bi predlagal, naj se odpuste iz službe v prvi vrsti vse one učiteljice, ki so poročene z višjimi državnimi ali drugimi javnimi uradniki ali pa z možmi svobodnih poklicev (odvetniki, zdravniki itd.). Kakor hitro namreč te žene postanejo matere, ne morejo več opravljati svoje službe tako, kakor bi bilo treba, ker jih ovira pri tem njihova dolžnost do rodbine. Prav tako pa tudi ni prav, da vlečeta mož in žena vsak svojo plačo, dočim čaka na stotine mladih učiteljev in učiteljic zastoj na kos kruha. Na mesto vsake odpuščene poročene učiteljice bi jaz nastavljal po 2 ali 3 mlade učne moči, ker je dovolj praznih mest, z mesečno plačo po 500 do 600 dinarjev za prva leta. To bi bilo še vedno boljše kakor nič; živimo namreč v težkih časih in zavedati se moramo, da so ljudje brez posla vedno in povsod velika opasnost! Mladim učiteljem bomo morali prej ali slej zaupati naše otroke v vzgojo. Zato pa moramo učiteljstvu zamčiti zaslužek, čeprav skromen. S tem bomo dosegli sledeče: 1. zmanjšali bomo brezposelnost v vrstah solanih ljudi; 2. zmanjšali bomo število nezadovoljnih in 3. zamčili bomo res patriotično vzgojo našega naraščaja. Prosim Vas, gospodje, da premislite moj predlog, ki je brez vsakih žrtev izvedljiv.

Predstojatelj vrstice je priobčil »Kmetijski list« z dne 1. februarja 1933, št. 5. Članek je del govora g. poslance Koman v razpravi o proračunu ministrstva prosvete. G. poslanec Koman je prijatelj našega stanu in v dvomim o dobrohotnosti njegovih predlogov. Ker pa je načrt g. poslance gotovo resen in globoko posega v učiteljski položaj, naj še jaz kaj dam.

Najprej naj povem, da sledeča izvajanja niso mnenje sekcije združenja jugoslovenskega učiteljstva za dravsko banovino, pa tudi ne predlogi uredništva »Učiteljskega tovariša«, na katerega naj se torej nihče ne jezi, če morda komu ne bo vse všeč, kar sledi z ozirom na izredne razmere, v katerih živimo.

Omožene učiteljice! To vprašanje ni od včeraj. Mnogo se je o tem razpravljalo na naših zborovanjih. Osebo sem mnenja — in prosim, naj mi tega prizadeti preveč ne zamerijo — da bi morala vsaka učiteljica, ki se poroči, podati ostavko na službeno mesto.

V tem pogledu mi lahko kdo dokazuje, kar hoče, ne bo me prepričal, pa če bi bilo radi tega prizadetih vseh mojih sedem hčera. Pred vojno se je lahko samo učitelj poročil z učiteljico, po vojni pa smo v tem pogledu precej širokogrudni. Sem torej radikalen in zastopam mnenje, da se v bodoče tudi zakonska zveza učitelja z aktivno učiteljico ne tolerira več. Strah, kaj bi se morda godilo radi tega na številnih dvorazrednicah, je prazen, saj so na teh lahko nastavljene samo moške ali samo ženske osebe. Vprašanje ročnega dela bi se že kako uredilo. Tudi učiteljeva žena naj se torej posveti v prvi vrsti in v polni meri gospodinjstvu in materinstvu. Če pa ima veselje in ji preostaja časa, oh, koliko dobrega lahko stori poleg soproga izven šole za občane in njih napredek. Če sem govoril odkrito besedo o omoženih učiteljicah, naj takoj dodam, da bi moral celibat še v večji meri veljati za žene, ki so zaposlene v katerikoli drugi državni službi. Kdor ni v položaju, da preživi ženo in družino, naj se ne zanaša na ženino službo in naj ne sili v zakonski jarem.

Zlasti v težki krizi, ki jo preživljamo, bi ne smelo biti v tem pogledu nobenih kompromisov in nobenih izjem. Da tisoč tovarišic in tovarišev strada in morda tudi marsikateri starši z njimi, drugi pa celo v sedanjih svetovni krizi pri dvojni plači žive boljše in komodnejše kakor kdajkoli, povejte mi no, ali ni to neodpušljiv greh?

In dalje: Naša država se ima boriti z velikimi gospodarskimi težkocami in po pravici pričakuje zlasti od uradništva, torej ne samo od učiteljstva, ki je v ogromni večini prežeto z nacionalnim duhom, da se bo žrtvovalo za državo do skrajnosti. S plačami se ne more več navzdol, zato pa, kdo laže pomaga kot dvojnosluzbarji?

Ne strinjam pa se s poslancem Komanom v tem, da bi se katerakoli poročena učiteljica odpustila iz službe brez vsega. Dokler gre državi trda za denar, naj se postavijo vse poročene učiteljice na razpoloženo, država pa naj jim zamčijo, da bodo ob ugodnejših prilikah dobile vse, kar jim gre po odsluženih letih. Kar velja za aktivne poročence, naj velja tudi za upokojene zakonske druge. V obeh primerih seveda pod pogojem, da moževa plača ali pokojnina zadošča za današnjim razmeram nujno potrebno prehrano in druge neobhodne izdatke.

Pa bo kdo dejal: Nad vse kruto je, kar predlagam. Odgovarjam: Tebe in Tvoje družine ne bo konec, če boš imel samo ene službene prejemke, kakor jih imam jaz z veliko neprekrbljeno družino, onih tisoč naših mladih tovarišev pa bo lahko takoj nameščenih in rešenih gladi, ki vsak dan bolj pritiska nad večino teh revežev, saj že po dve in nekateri tri leta čakajo na službo. Upajmo, da kriza ne bo večna in mogoče bo Tvoja boljša polovica manj časa brezposelna, kot že uživajo grenki brezposelni kruh mladi absolventi naših učiteljskih šol.

Končno se ne strinjam z mnenjem gosp. poslance Koman, naj bi se na mesto vsake odpuščene učiteljice nastavilo po 2 ali 3 mlajše moči, in sicer z mesečno plačo po 500 ali 600 Din. To pa zato ne, ker bi se prvič ustvaril nov razred recimo na pol brezposelnih. Drugič bi bilo skrajno krivično, da bi bili dve vrsti učiteljic istih službenih let in različnih plač, ker bi končno 500 dinarska učiteljica

morala opravljati isto delo kot njena ožja tovarišica 900 dinarska, bi tudi to vzbujalo nevoljo, ki bi dobri vzgoji mladine ne bila v korist. Sicer pa tudi g. poslanec Komanu ni neznan, da se za 500 Din laže dobi v mestu hrana kot na deželi. Kdo pa bo preskrbel mladi učiteljici vse drugo?

Člače naj torej le ostanejo take kot so, saj draginja celo raste. Po mojem predlogu bi mogli zaposliti vse brezposelne učiteljske moči, ne da bi se državni budget obremenil.

Menim, da bo celo na boljsem za precej milijonov.

Res, da bi ob izvedbi vsega povedanega marsikatera uradniška, oziroma učiteljska družina z dvojno plačo bila prisiljena nekoliko omejiti svojo dosedanjo udobnost, toda stradal — če razmere ostanejo kot so — ne bo nihče. Glavno pa je to: Ustreženo bi bilo socialni pravičnosti in v veliki meri pomagano državi, ki je v težavah, a nam mora biti baš zato še bolj ljuba in draga. B.

Splošne vesti

— **Predsednik J. U. U. pri g. prosvetnem ministru.** Tov. Damjan Rašič, predsednik Jugoslovenskega učiteljskega združenja, je bil 1. februarja pri g. prosvetnem ministru in ga ponovno naprosil, da bi odstopil od namena onemogočiti osnovnošolskim učiteljem, da postanejo nadzorniki. Tov. predsednik je poudaril, da smatra učiteljstvo osnovnih šol, da pripada mestu sreskih šolskih nadzornikov njemu. Učitelji imajo najboljšo kvalifikacijo za ta mesta in niso krivi, da ni bil že od ujedinenja do danes niti enkrat objavljen razpis nadzorniških mest, a je povsem gotovo, da bi se z izbiro moglo dobiti najboljših nadzornikov. Od učiteljev, ki so dovršili dve ali štiri leta Višje pedagoške šole, bi prišli za nadzornike v pošteve le oni, ki so dovršili na tej šoli pedagoško skupino. Predsednik je izrazil bojazn, da bo s tako reformo prizadet stan, ki tega ni zaslužil.

UČITELJSKA TISKARNA

Ljubljana — Frančiškanska ulica 6

— Ker bo kmalu ustanovni občni zbor društva za zgradbo »Učiteljskega doma ob morju za dravsko banovino«, pošljite čimprej prijavnice!

— Pošljite prijavnice za »Učiteljski dom ob morju«, ker bo kmalu ustanovni občni zbor, s katerim se bo pričelo s podrobnim delom za čimprejšnjo postavitev našega doma ob morju!

— **Nov učiteljski list.** V Skoplju je izšla prva številka revije »Učiteljski pokret« pedagoško-socialnega časopisa. Dvojna številka lista obsega 84 strani in prinaša precejšnje število pedagoških člankov. Ima tudi književni in pedagoški pregled. List bo izhajal mesečno in stane Din 50.— letno.

— **Pevski zbor državne učiteljske šole iz Ljubljane** bo priredil v nedeljo, 19. t. m. ob 3. uri popoldne koncert narodnih in umetnih pesmi v osnovnošolski telovadnici v Novem mestu. Omenjeni zbor je že nekajkrat nastopil v Ljubljani in dosegel lepe uspehe. Okoli stočlanski zbor naših bodočih učiteljic in učiteljev je pod vodstvom gospoda profesorja Ivana Repovša naštudiral prav pester program, s katerim bo pokazal svoje izvenšolsko delovanje. Učiteljstvo naprošamo, da poseti koncert in ga mladini prav toplo priporoči.

— **Ročni slovar o slovanskem narodnem verovanju.** Znana velika založna tvrdka Walterde Gruyter & Co v Berlinu bo na pobudo kongresa slavistov izdala »Handwörterbuch des slavischen Volksglaubens«, ki ga urejuje dr. Schneeweis v Pragi, bivši lektor nemškega jezika na beograjski univerzi. Delo bo izšlo v 4 zvezkih. I. zvezek bo obsegal rastline, II. živali, III. človeka in občestvo, IV. nebo

in zemljo. Sodelujejo pa: za Srbohrvate V. Čajkanović v Beogradu, za Čehoslovake K. Chotek v Pragi, za Poljake A. Fischer v Lwovu, za Bolgare St. Romanski v Sofiji, za lužiške Srbe J. Schneider v Budišinu, za vzhodne Slovane Dimitrij Zelenin v Leningradu. Za nas Slovence je bil določen rajni kustos Etnografskega muzeja v Ljubljani dr. Stanko Vurnik, ki je že razposlal raznim gospodom navodila za zbiranje potrebnega slovenskega gradiva. Dr. Schneeweis me je sedaj naprosil, naj prevzamem od Vurnika začeto delo, kar sem tudi obljubil. V zapeščin sem našel nekaj Vurnikovih ekscerptov iz knjig in le malo poslanega gradiva. Ni mi znano, komu je poslal navodila za zbiranje, kdo je že odposlal gradivo, s kom si je o tej stvari dopisoval in kake načrte je še imel. Ker mora biti delo za 1. zvezek (rastline) že do avgusta t. l. gotovo, prosim vse tiste sodelavce, ki so že odposlali dr. Vurniku kaj gradiva in ki ga nameravajo do določenega roka zbrati, naj mi to naznanijo. Prosim pa tudi gg. učitelje, učiteljice, duhovnike in druge, ki živijo med narodom in prisljučujejo še živemu vrelcu narodnega izročila, da se mi blagovoljivo javiti za sodelovanje. Na Slovence odpade 5—6 pol od 50, ki jih bo obsegal 1. zvezek. Čim več

KNJIGARNA

UČITELJSKE TISKARNE
Ljubljana — Frančiškanska ulica 6

bo dobrega gradiva, tem bolj častno bomo zastopani. Zato čimprej na delo! Kdor želi navodil za zbiranje, naj se javi na naslov: Dr. Fran Kotnik, inspektor prosv. odd. kraljevske banske uprave v Ljubljani, Levstikova ulica 21/II.

— **Za pouk zemljepisja in zgodovine** v osnovni šoli se poslužite Polakovega Zemljepisa za III. in IV. razred osnovnih šol in njegove Zgodovine za III. in IV. razred osnovnih šol.

— **Priporočajte otrokom**, da si za pouk zemljepisja in zgodovine nabavijo Polakov Zemljepis za III. in IV. razred osnovnih šol in Zgodovino za III. in IV. razred osnovnih šol.

— **»Samoupravno gospodarstvo«** v dravski banovini je naslov brošure, ki jo je pravkar izdala kraljevska banska uprava dravske banovine. Vsebuje ta-le poglavja: Občine, sreski cestni odbori, banovina, razvoj samoupravnih financ, davčna obremenitev kmetkega prebivalstva in stanje samoupravnih dolgov. — Vsi izdatki občin dravske banovine so znašali po odobrenih proračunih (izvzeto je mesto Ljubljana) v l. 1930. Din 109 milijonov 749.000.—; v l. 1931. Din 119 milijonov 691.000.— ter v l. 1932. pa Din 104 milijone 855.000.—. Izdatki so narasli ravno v l. 1930. in 1931. zaradi velikih bremen, ki jih

je zakonodaja naložila samoupravnim telesom. Predvsem nalaga zakon o narodnih šolah občinam dajatve za stanarino in kurivo učiteljstva in nagrade veroučiteljev. V selških občinah dravske banovine gre nad 30% proračuna za narodno prosveto. Iz šolskih proračunov pa gre 66% vseh izdatkov na račun teh novo uvedenih bremen. Nadalje je zakon o notranji upravi prenesel na občinski proračun za vzdrževanje poslopja sreskega načelstva in stroške za policijo. Zakon o pospeševanju kmetijstva obvezuje občine, da morajo prispevati vsaj 10% vseh rednih proračunskih izdatkov za kmetijske fonde. Zakon o zdravstvenih občinah nalaga večja bremena samostojnim zdravstvenim občinam; enako tudi zakon o zaščiti učencev, o asanaciji vasi in o šolskih poliklinikah. Po zakonu o samoupravnih cestah so se nekatere državne ceste uvrstile v banovinske ceste in nekatere banovinske ceste v občinske.

Osebne zadeve

i— **Prevedeni** so iz pripravniške v IX. skupino učitelj(ce): Koželj Mirolava iz Sv. Petra pod Sv. gorami; Demšar Zlatka iz Radotovičev; Jenko Mihaela iz Zagorja ob Savi; Bidovec Martin iz Lemberga; Čeh Ana iz Sostra; Kukovičič Ljudmila iz Šmarja pri Jelšah.

—i **Napredovali** so v VIII. skupino nastopni učitelji: Iglar Rajko iz Slovenjgradca; Persoglio Marija iz Šafarskega; Kodrič Rudolf iz Vuhreda; Brumen Ana iz Sv. Miklavža; Petrač Franc iz Gorice; Hribernik Karolina iz Makol; Perkavac Celestin iz Šmartnega p. Š. goro; Cvetko Martina iz Črešnjevca; Kokalj Jagoda iz Šmarja pri Jelšah; Berlot Srečko iz Moravč; Terčak Stanko iz Marenberga; Skulj Bogomila iz Zagorja ob Savi; Zorko Valerija iz Sv. Jurja v Sl. g.; Zomer Franc iz Sevnice; Rupar Marija iz Selc; Štolfa Vida iz Selc; Terpin Ana iz Dobernič; Igljč Rozalija iz Bizeljkega; Modic Ana iz Kočevja; Petek Kristina iz Runeča; Ostanek Franc iz Vodice; Zupan Friderika iz Preske; Vižintin Vera od Sv. Jurja; Čermelj Henrik iz Sv. Vida; Mislej Alma iz Studencev; Janko Marija iz Rajhenburga.

Učiteljska knjigarna podružnica

Maribor — Tyrševa ulica šte. 44

V VII. skupino: Velnar Amalija iz Murske Sobote; Ahčin Natalija iz Ljubljane; Buh Erna iz Jesenic; Hofbauer Justina iz Hrastnika; Držaj Jožica iz St. Vida; Sever Vera iz St. Jerneja; Španger Amalija iz Studencev pri Mariboru; Kotnik Pavla iz Lehna; Jelenc Ivana iz Prečne; Einspieler Maksimilijana iz Dola; Flajs Andrej iz Zelimelj; Suštaršič Josip iz Rakeka; Selan Marija iz Hrušice; Vivoda Zofija iz Cerklj pri Kranju; Petrovičič Marija iz Studenca-Iga; Medic Roza iz Koprivnika; Michelltsch Gabrijela iz Vel. Lašč; Povh Stanko, Markizeti Marija iz Jesenic; Rupnik Adela iz Kočevja; Nagelschmid Josipina iz Hajdine; Peyha Jakobina iz Šmarja pri Jelšah; Gabrijelčič Zofija iz Murske Sobote;

v IX. skupino: Humek Vera, učiteljica gosposinjstva v Ljubljani.

Če žele te in glad mori,
a skope v žepu ti zveni,
za mal denar postregel rad
ti »Daj-Damov« bo avtomat.

Ker se pravkar dotikamo ČSR, naj navedem besede, ki jih je spregovoril nemški pesnik Gerhart Hauptmann, čigar 70. življenjski jubilej je praznovan nedavno ne samo nemški narod, temveč ves svet o prvem Čehoslovaku, prezidentu Masaryku. Besede pesnika Hauptmanna navajam tudi v zvezi z bližnjim rojstnim dnevom vzor-Slovana — tatička Masaryka (*7. marca 1850.).

Isti dan, ko je imel jubilent Hauptmann predavanje v praškem Penklubu, je bil sprejet tudi od šefa ČSR g. Masaryka na gradu v Lanyeh. O tem obisku pove Hauptmann med drugim: »Z visokim državnikom sva govorila domala dve uri. O vsečem. O umetnosti, filozofiji, literaturi in o politiki. V takih razgovorih pa se pokaže, da je prvi državljani čehoslovaške republike orientiran o vseh vprašanih do neskončnosti. Masaryk ni samo najbolj učen mož sveta, on je tudi eden največjih filozofov in modrijanov našega časa.«

Veliki Nemeč končuje svoje pripovedovanje: »Ko bi kdaj res prišlo do uresničenja Združenih držav Evrope, vem koga si bomo poiskali za prvega predsednika ZDE!«

Tako je jubilent pesnik Gerhart Hauptmann povedal tudi javno o velikem slovenskem predstavniku, čigar čudovito življenjsko pot od kovaškega nakovala do predsedniškega stola in vse njegove velike zasluge za čehoslovaški narod in vse Slovane bomo spet prikazali mladim Jugoslovanom ob priliki rojstnega dne T. G. M. preje, kakor bo pretekel mesec dni.

Te dni spravlja praška vlada pod streho državni proračun. Ob priliki, ko je stopil pred poslance prosvetni minister dr. Derer in utemeljeval zahteve svojega resora, se je sprožila debata o osnutku šolskega zakona, ki ga je dr. Derer pred tedni prinesel v svoji aktivnosti v parlament (kakor sem omenil že v prejšnjem odstavku). Skupina slovaških revizijo-

— **Podporno društvo državnih banovinskih uslužbencev dravske banovine** v Ljubljani ima svoj redni občni zbor v soboto dne 4. marca 1933. v salonu gostilne pri Mraku, Rimska cesta 4. Začetek ob 19.30 uri. Dnevni red: 1. Poročilo odbora. 2. Poročilo pregledovalcev računov. 3. Volitev dveh članov odbora in dveh pregledovalcev računov. 4. Olajšanje pogojev pristopa k društvu. 5. Predlogi odbora. 6. Predlogi članov. 7. Slučajnosti.

— **Sreski šolski nadzorniki — V. skupina.** Tovariše nadzornike, ki so se obrnili na sekcijo z vprašanjem glede V. skupine, obveščamo, naj vložijo prošnje na osnovi § 346. uradniškega zakona na pristojno oblast.

— **V 24. številki »Učiteljskega tovariša«** je bilo objavljeno, da vodi orkester mladinskega zbora tovariš »Muršec« — kar pa je pomotno. Mladinski zbor kot orkester v Podpeci vodi šolski upravitelj: Mihev Ivo.

Učiteljski pravnik

KURIVO UČITELJSTVA NARODNIH ŠOL

Po § 23. zakona o narodnih šolah, točka 3, imajo šolske občine dolžnost »dajati kurjavo za šolo, učitelja in šolskega slugo, ako stanujeta v šolskem poslopiju«. V § 84. pa je določeno: »Vsi državni učitelji narodnih šol imajo pravico na stanovanje, oziroma stanarino po § 23. in § 29. tega zakona, kakor tudi na kurivo po deželi.

Kurivo upravitelj in učitelj v deželi je zakonito določen službeni prejemek, ki jim pripada po določitvi zakona o narodnih šolah.

Ker še ni izdan pravilnik k zakonu o narodnih šolah, ki bi določal točno pripadajočo količino kuriva učiteljstvu in da se uvede enotno dodeljevanje količine kuriva po krajevnih šolskih odborih in dravski banovini, je izdala kraljevska banska uprava pod IV No. 12.624/25—30 z dne 3. I. 1931 v okrožnici navodila, kakor sledi:

»Dokler ne odredi ministrstvo prosvete drugače, odločam, da dajo krajevni šolski odbori v smislu §§ 23. in 84. zak. o nar. šolah šolskim upraviteljem in učiteljem(icam) toliko kuriva, kolikor ga ti neobhodno potrebujejo za dovoljno ogrevanje stanovanja in za kuho onim, ki imajo lastno gosposinjstvo, oziroma onim, ki si sami kuhajo.

Pri poročenih znaša v zimskem času največja uporabna količina 1 m³ mesečno, v letnem času po ½ m³ suhih, trdih drv, prj ne-

Oddelek za učila

Ljubljana
Maribor

poročenih pa polovica od te količine. V kolikor so do sedaj sprejemali učitelji kurivo preko te označene količine, je smatrati, da so sprejeli to na račun bodočih mesecev.

Sporazumno s krajevnim šolskim odborom se kurivo lahko naknadi v denarju.«

Ta okrožnica kraljevske banske uprave pa se je razveljavila z novo okrožnico z dne 1. februarja 1933, IV No. 17.486/2, ki se glasi:

»Povodom pritožbe nekega šolskega upravitelja je glede količine kuriva, katero ima prejemati učiteljstvo narodnih šol po čl. 23. in 84. zakona o narodnih šolah od krajevnih šolskih odborov, odločilo ministrstvo prosvete z odlokom z dne 12. decembra 1932, O. N. br. 87.450 nastopno:

nistov, kakor jih naziva praški tisk, očita ministru, da so dr. Derer in praška vlada proti Slovacom sploh premačehovski. Ne omenjam tega iz političnega gledišča, temveč uporabljam le za uvod v zanimiv prikaz napredka slovaškega šolstva od prevratnih dni pa do danes.

Poslanec dr. Ivanká je prihranil ministru dr. Dererju obrambni govor in je raje v imenu svojih tovarišev naštel napredek šolstva v svoji ožji domovini, kar je edino zasluga sedanje republike.

Dr. Ivanká je naglasil: Slovaški problem je državni problem. Če hočemo imeti močno ČSR, moramo imeti zdravo in zadovoljno Slovaško. Slovak mora biti močan kulturni in gospodarski činitelj države; kajti: ni Slovakov brez Čehov in ni Čehov brez Slovakov; brez enega teh činiteljev ni mogoče skupnega življenja.

Slovaki — tako je tolmačil v parlamentu dr. Ivanká — niso o tako mogočnem dvigu šolstva na Slovaškem sanjali niti v najbolj fantastičnih dneh. V teh letih slovaško šolstvo ni delalo le ogromnih korakov, temveč rekordnih skokov.

Pa naj govore o tem kar številke: Pred prevratom niso imeli Slovaki niti enega otroškega vrta, zdaj jih imajo 98!

Ob prevratu je bilo na Slovaškem madjarsko-slovaških osnovnih šol (bile so le utrakvistične!) 186, danes pa je slovaških osn. šol 3125. Samo ruskih osnovnih šol je na Slovaškem 89. Leta 1918, je bilo na slovaškem ozemlju slovaških meščanskih šol — 0, — v letu 1933, pa jih je 125. Tudi Rusi niso imeli na Slovaškem v letu 1918. nobene meščanske šole, zdaj imajo 1.

Madjarska uprava je pritiskala pred prevratom tudi Nemce. V letu 1918, niso imeli ti nobene meščanske šole, zdaj jih imajo 6.

Čehoslovaški državljani madjarske narodnosti pa imajo v letu 1933. 18 meščanskih šol na ozemlju Slovaške.

Jože Zupančič:

Pogled skozi prosvetno lino k severnim bratom

Šolska reforma na Poljskem in v ČSR. — Pesnik Hauptmann o velikem Masaryku. — Kulturni napredek Slovaške po osvobojenju.

Kakor nas zanimajo nad vse dogodki vsakdanjega življenja, ki jih doznavamo iz domovine naših severnih bratov, tako nas tembolj zajamejo njih zadeve, ki spadajo v našo stroko. Vprašanja iz šolskega področja pa moramo motriti z vso pozornostjo; primerjave dognanj na šolskih poljih, njihovih in naših, naj nam bodo za kazipot pri graditvi slovaškega šolstva in slovanske kulture.

Bežen pogled k Poljakom in Čehoslovacom nam beleži dva zanimiva dogodka, ki nas zanimata zlasti z učiteljskega stališča. Z letošnjim letom je stopil na Poljskem v veljavno novi šolski zakon, ki ga je predložil Sejmu prosvetni minister g. Jedrzejewicz.

Prostor, določen temu pisanju, ne dovoljuje, da bi prikazal novi učni načrt v podrobnosti, niti ga zato ne morem razčleniti in primerjati z našim. V ilustracijo prepotrebne poljske šolske reforme naj navedem le, da so pripravljali podlago za novi načrt že več let, domala celo desetletje. Prejšnji šolski sistem ni kazal prav nobenih opor, ki jih nujno potrebuje sodobna, nacionalna država. Zato pa je dal sedanji minister g. Jedrzejewicz svoji domovini pravec v demokratično smer prav potom šolske reforme. Enotno šolstvo naj vzgaja državljane, kakor to zahteva sodobna demokracija. Prav osnovno šolstvo naj pobija v glavnem analfabetstvo, novi zakon pa naj dvigne dosedanji nizek procent šolske obveznosti.

Stari grški rek »Sveto služimo sveti domovini« naj zajame tudi poljsko mladež.

Prosvetna šestletka bo razširila omrežje enotnega šolstva, vsi zahtevki lani sprejetih reform se bodo izvedli do l. 1939.

Že dosedaj nam je veljal patriotizem poljskega brata za svetel zgled, poljskemu učiteljstvu pa bo novi zakon omogočil, da postavi pri vzgoji mladine kremenit temelj mladi, demokratični republiki. Dobra šola vzgaja dobre državljane. In takih naša severna slovanska trdnjava, v katero butajo prav v zadnjem času od zapada nevarni udarci, nad vse potrebuje.

Jugoslovanski učitelji pa tudi vneto zasledujemo dogodke v ČSR, koder pripravljajo novi osnutek šolskega zakona. Čehoslovaški osnutek bo gotovo vzoren izvod prosvetnega zakona, saj so znani baš Čehi kot najbolj prosvitljeni narod v Evropi, ki so se v statistiki analfabetizma postavili na najodličnejše mesto, in se je njih procent nepismenih približal — ničli.

Sedanji čehoslovaški prosvetni minister dr. Derer je predložil praškemu parlamentu osnutek novega zakona. Temeljna misel Dererjevega načrta je: enotno šolstvo in popolno poddržavljenje šolskega pouka. Moti se, kdor misli, da so vse politične stranke s pohvalo sprejele vodilni princip novega šolskega zakona. Osnutek že obravnavajo na shodih in sestankih širom republike, ki bo dobila s tem okvirni šolski zakon za vse pokrajine. Posebne glavne razprave pa se vrše v parlamentu.

Prosvitljeni čehoslovaški narod ve, da bo novi zakon za zvezdo-vodnico vsemu narodu za dolga leta. Na šolskem vprašanju so zainteresirane prav vse stranke. In teh nimajo v ČSR malo; in so tudi kaj razborite.

Šola je temelj življenja!

Tako sem čital nad vhodom v šolo nedaleč od kolodvora v črnem Plznu. In dober temelj šoli postavljajo v ČSR z dobrim zakonom.

Dokler se vprašanje količine kuriva ne uredi s pravilnikom k zakonu o narodnih šolah, je postopati po odloku notranjega ministrstva III št. 47.600/32 z dne 31. oktobra 1932, ki se glasi:

»Po odloku gospoda ministra financ VII št. 669/32 velja glede kuriva narodnih šol uredba o prejemkih v naravi državnih civilnih uslužbencev od 26. IX. 1931, I št. 8000/31, Službene Novine št. 280/XXXIX iz leta 1931, po § 24., ki določa, da se dajejo prejemki v naravi v mejah stvarne možnosti.

Z ozirom na navedbe in navodila ministrstva financ vsem samoupravnim edinicam in tudi občinam v zvezi s citirano uredbo in splošno krizo, je pri sestavi proračunov strogo paziti, da se vneso samo oni izdatki za stvarne potrebe, brez katerih samoupravna edinica ne more obstajati. Vse ostale izdatke pa je reducirati na minimum ali črtati in se imajo v danih razmerah zadovoljiti upravitelji in učitelji narodnih šol z ono količino kuriva, katero jim bodo dovoljevale občine.

Ta odlok se dostavlja ministrstvu notranjih poslov s priporočilom, da se pri pregledu občinskih, odnosno šolskih proračunov posebno pazi na navedena navodila.

Ker s tem odlokom ministrstva prosvete ne soglašajo okrožnica kralj. ban. uprave z dne 3. januarja 1931, IV No. 12.624/25—30, s katero se je določila količina kuriva učiteljsstvu narod. šol, se citirana okrožnica razveljavlja.

Uredba v Službenih Novinah št. 280 iz leta 1931 je izdana na osnovi točke 3, § a 29 zakona o državnih uradnikih, za uslužbenec ustanov, ki so podrejene ministrstvu za šume in rude, za poljedelstvo, za pravosodje in socialno politiko ter narodno zdravje in se glasi v členu 24.:

»Pri nadležnosti u naturi po odredbama ove uredbe izdajajo se u granicama stvarne mogućnosti.

Službenici koji po ovoj uredbi dobijaju bezplatno električno osvetljenje plaćace sami sijalice, a broj i veličinu sijalice za svaki stan utvrdiće posebna komisija.

Uredba se ne nanaša na ministrstvo prosvete in torej tudi ne na narodne šole, ki so podrejene temu ministrstvu, zato smatramo, da ni dana zakonita osnova, da bi se z odlokom aplicirala določila uredbe na narodne šole, o katerih ni govora v uredbi. Uredba točno našteva ministrstvu ustanove, za katere velja.

V slučaju, da bi se omenjena uredba nanašala tudi na prosvetno ministrstvo, odnosno narodne šole, ne more ukiniti določil zakona.

Z omenjeno odločbo ministrstva prosvete je ukinjena dajatev kuriva učiteljsstvu narodnih šol po čl. 23. in 84. zakona o narodnih šolah. Kajti s tem, da se imajo upravitelji in učitelji narodnih šol zadovoljiti z ono količino kuriva, katero jim bodo dovoljevale občine, je istim na prosto dano, da vršijo ali ne vršijo zakonska določila členov 23. in 84. zakona. Z gotovostjo smemo pričakovati pri izvajanju te okrožnice, da bo v mnogih slučajih odvisna dodelitev količine kuriva od možnega razpoloženja posameznih članov krajevnega šolskega odbora, kakor tudi občinskega odbora napram učiteljsstvu. In imeli bomo primere, da bodo v dveh sosednjih občinah v eni prejemali dovoljno množino kuriva, v drugi pa bo občina z ozirom na stvarno možnost odklonila vsako dajatev ali v najboljšem slučaju skrajno minimalno množino kuriva. To pa bo rodilo nerazpoloženje med učiteljstvom in šolsko, odnosno upravno občino, kar bo gotovo škodovalo učiteljevemu udejstvovanju tako v šoli kakor tudi zunaj šole. Teško, skoro nemogoče bo šolski oblasti določiti smernice, kje je dana stvarna možnost za dajatev kuriva. Treba bo za vsako šolo posebej določiti, kolikšna je stvarna možnost za dajatev kuriva in katera količina je pri-

našega podeželja, pripravljeni smo skupno z ostalimi stanovni v pravem razmerju dajati, kar je potrebno za obči blagor države in jugoslovanskega naroda, ne moremo pa odstopiti od pravice, ki so nam zajamčene z zakonom o narodnih šolah. Mišljenja smo, da se z odlokom, odnosno uredbo — ki se sploh ne nanaša na narodne šole — ne more ukiniti pravice, ki jih daje zakon.

Organizacija naj pokrene potrebno, (šolsko-upravni odtsek), da se učiteljsstvu še nadalje priznajo pravice po § 23., 84 zakona o narodnih šolah, ki naj se točno določijo s pravilnikom, ki ima iziti k zakonu.

—mm Z zadnje seje Mladinske matice. Na seji se je obravnavala ena sama točka: določitev literarnih nagrad. V poštev je prišlo 9 del. Za realno knjižico nismo dobili pravočasno nobenega rokopisa, tako tudi ne za naše najmlajše. Literarni odtsek je imel hudo delo, posebno še, ker so bila skoro vsa dela precej na enaki višini. Za najboljšo, najbolj s srčno krvjo napisano delo je smatral odtsek »Mrtve kruguljčke« od Stefanije Ravnikar Podbevškove, ki jih pa odbor M. M. zaradi silne žalosti, ki prepleta vso umetnino, le ni mogel uvrstiti med svoje publikacije. Nobeno delo ni docela ustrezalo našemu razpisu. Zato je odbor sklenil razdeliti nagrado od 3000 Din na dva dela, na 2000 in 1000 ter razdeliti spisoma, ki se razpisu najbolj približujeta. Prvo nagrado je dobilo Bevkovo delo »Hudiček na srcu«, ki izide bržkone s drugačnim naslovom v prihodnjem letu, drugo pa Kristine Hafnerjeve »Doživljaji Šimenovega Lipeta«, ki bo izhajalo v prihodnjem letniku »Našega roda« kot glavna povest. Vse druge rokopise je odbor odklonil, dasi je vsak na svoj način zanimiv in ni med temi niti enega prav šibkega dela.

—mm Vsebina februarke številke »Našega roda«: O. Hudales: Med vulkani in atoli. A. Peric: Fantek. † Fran Milčinski: O županu, pastirju in ovčicah. Fr. Kunaver: Zima (risba). B. Magajna: Racko — razbojnik. F. Bevk: Čudne živali in čudežna palica. Cv. Kristan: Zaslužena kazen. Vl. Klemenčič: Kralj Matjaž reši svojo nevesto. M. Kmetova: Rubeži — brbrači. A. Širok: Tone Seliškar. D. Volavšek: Sarajevske slike. Cicibanov rod nadaljuje slikopišno zgodbo. A. Ahačičeva pa priobčuje »Pesem brez konca«. Sledi »Mladina piše« in na platnicah uganke in drugo.

Z ilustracijami so zastopani tokrat Kralj Tone, Kralj France in Kralj Mara, Pirnat, Jakac, Kunaver, Gaspari in Ahačičeva.

Za »Kresnice V.«, ki so vzbudile pri nas toliko pozornosti, toliko hvale na eni strani in drugi zopet toliko kritik, so se začeli zanimati tudi Srbi. Do zdaj je prinesel »Jugoslo-

venče« dva prevoda, in sicer Gasparijevega »Frčuna« in Ribičičevo »Pretrgano zaveso«. Uredništvo »Jugoslovenčeta« se je obrnilo do M. M. za dovoljenje, da prinese prevode še 4 drugih spisov iz »Kresnic«.

Kmalu izide v izredni publikaciji »Tesla in razvoj elektrotehnike«. Delo je napisal znani strokovnjak na tem polju dr. Lavo Čermelj. Knjiga je namenjena predvsem doraščajoči mladini, ki obiskuje višje narodne, meščanske in srednje šole, bo služila pa tudi učiteljsstvu kot opora pri fizikalnem pouku. To bo prva knjiga pri nas, ki pokaže delo in osebnost našega velikega učenjaka in izumitelja Teslo. Stala bo 26 Din kartonirana, vezana pa 32 Din.

Šolski radio

—r Program za XVIII. teden. V torek dne 21. februarja bo predaval g. dr. Valter Bohinec »O tujskem prometu v naši državi s posebnim ozirom na dravsko banovino«. Povedal bo, kako se je tujski promet pri nas razvil, kakšne predpogoje in kakšno bodočnost ima in koliko more vsak posameznik pripomoči, da postane naša domovina za tujca čim bolj privlačna. V tem pogledu ima tudi mladina dolžnosti, ki jih ji je treba privzgojiti. Lepo vedenje, prijaznost in uslužnost napram tujcem bodo tujski promet pospeševali bolj kot najlepše pokrajine in najrazkošnejši hoteli! I.—III. V petek dne 24. februarja bo predaval g. Viktor Pirnat »Med brati Muslimani« po sledečem sporedu: 1. Po železnici iz Ljubljane v Sarajevo. 2. Sarajevska čaršija. 3. Mohamed in njegova vera. 4. Verski običaji muslimanov. 5. Muratovo tulbe na Kosovem polju. 6. Iz Skoplja v Ulcinj. 7. Jugoslovenska »Turčija« nekdanj in sedaj. Pripravite zemljevid Jugoslavije in Azije ter slike turških noš in mošej!

Kmetijski radio — predavanje. V nedeljo 19. marca ob pol 8. uri zjutraj »Konjereja«, predava dr. Veble.

Naše šolstvo in prosveta

STROSSMAYERJEVA PROSLAVA MARI-BORSKEGA UČITELJSKA

Čital sem, da priredi mariborsko učiteljske — možno in žensko — skupno proslavo rojstnega dne največjega Jugoslovana J. J. Strossmayerja v nedeljo ob 16. uri v veliki dvorani Narodnega doma.

»Ej, ti mladi ljudje si pa precej upajo,« sem si mislil. »Patriotična prireditve, pa v nedeljo popoldne, ko hiti vse iz mesta, ali pa dremlje doma! Pa še v veliki dvorani Narodnega doma, kamor gre lahko 700 do 800 ljudi! Podjetnost in samozavest sta prav lepi lastnosti, ki sicer dičita sedanjo mladino bolj kakor sta dičila katerokoli pred njo. A tudi previdnost je lepa čednost. Pa ne samo lepa, temveč tudi koristna zlasti v sedanjih časih, ko se človek lahko nepričakovano zaleti, da ga še dolgo potem boli glava.«

Take in podobne misli so mi rojile po glavi, ko sem se napolnil, da grem gledat korajžo in delo naših bodočih tovarišic in tovarišev, in pa, da izpolnim v tisti moreči praznini velike dvorane Narodnega doma, med prireditvijo vsaj en prostor.

Pa sem se prav pošteno urezal, hvala Bogu! Dvorana dobro zasedena s starši, profesorji, učiteljstvom in drugimi, ki se zanimajo za razvoj, napredek in delo naše mladine. Galerija pa polna živahne srednješolske mladine vseh mariborskih zavodov. Nehote opaziš razveseljeno dejstvo, da vlada med dijaštvom vseh zavodov neka prijetna vzajemnost, ne pa kake kaste, kakor so vladale nekdanj več ali manj med nami, in katerih ostanke bi najbrže še danes lahko našel v tem ali onem našem mestu, katero ima več srednješolskih učnih zavodov.

Pa so začeli izvajati program: predavanje o Strossmayerju, deklamacija, moški zbor, gosli solo s klavirjem, ženski dvospev s klavirjem, moški oktet, bariton solo, ženski zbor in za zaključek mešan zbor.

Nisem poklican v to, da bi pisal kritiko z ozirom na umetniško stališče izbranega in izvajane programa. To naj store drugi, ako jih veseli. Poudariti pa je treba, da je program obsegal skoro izključno našo domačo pesem: slovensko, hrvaško in srbsko, ki vsaka po svoje učinkuje in ti seže mnogo bolj v srce, kakor pa mnoge novodobne. Ves, sicer dokaj obširni program, se je izvajal s sigurnim in discipliniranim nastopom prav gladko in prijetno, kar je napravilo na poslušalce posebno dober utis in so bili izvajalci deležni obilo odobravanja s strani starejšega občinstva, posebno pa še od številne mladine.

Naši mladi tovariši in tovarišice so se tudi izognili hibi, za katero boleha danes večina takih in podobnih prireditev, namreč, da niso bili s svojim programom predolgi. V pičlih dveh urah je bila proslava končana. In tako je tudi prav.

Za konec pa še nekaj! Vsa prireditve je podala lep dokaz, da se naš naraščaj udejstvuje tudi na drugem polju, ki zahteva truda, dela in časa, ne pa samo v sportu, kakor se navadno splošno misli. Za tako udejstvovanje pa je potreben pred vsem idealizem. In ravno pri tej prireditvi je bilo jasno videti, da je med našim naraščajem še prav mnogo dobre volje in pravega idealizma. In obojega krvavo potrebuje poznejši učitelj(ica).

Naj bi ji tega idealizma in dobre volje do dela ne okrnila ne šola in ne življenje s svojimi težkimi prilikami! Zakaj škoda bi bilo

Za ženo za moža in za otroka —
Tempo čulji na otroka

LJUBLJANA	Za gotovino:	MARIBOR
Gledališka 4	Selenburgova 4	Slovenska 18

POSTAVITEV ŠOLSkih UPRAVITELJEV

Sekcija prejema skoraj dnevno vprašanja, kako je s formalnim imenovanjem šol. upraviteljev. Z ozirom na to ponatiskujemo notico, ki je izšla v 20. številki stanovskega glasila:

Šolski upravitelji, ki so bili nameščeni v zadnjem času, pa za upravljanje upraviteljskih poslov nimajo dekreta ministrstva prosvete, naj vložijo prošnje na sreska načelstva, da jih ta predlagajo banki upravi za namestitve na upraviteljskem mestu. Kraljeva banka uprava odpošila take predloge ministrstvu prosvete, ki postavlja šolske upravitelje v zmislu 2. odstavka § 113. zakona o narodnih šolah in jim izstavlja potrebne dekrete. — Isto velja za učitelje, ki so prevzeli kot najstarejši na šoli po premostitvi, upokojitvi ali smrti prejšnjega šolskega upravitelja upraviteljske posle, imajo pogoje za podelitev upraviteljskega mesta in na to tudi reflektirajo.

IZSTAVITEV MINISTRSKIH DEKRETOV.

Vsem tovarišicam in tovarišem, ki še niso prejeli dekretov o premostitvi in se obračajo za posredovanje na sekcijo, svetujemo, naj odpošljejo uradnim putem na ministrstvo prosvete naslovljeno vlogo, v kateri naj navedejo datum in številko akta o premostitvi in naj zaprosijo za izstavitve ministrskega premostilnega dekreta, ki jim je bil obljubljen, da se jim izstavi naknadno.

Naša gospodarska organizacija

—g Učiteljski dom v Ljubljani je založil zemljišč: Kamniške planine, Ljubljansko polje, Gorenjska ravnina. Je izvrstno učilo za domoznanski pouk. Ako ga še nimaš, naroči ga! Stane pri večjem odjemu samo Din 4.—

—g Delnico PAB Učiteljskemu domu v Mariboru je daroval tov. Janko Žel, šol. upravitelj v Apačah. On je torej drugi, ki se je spomnil na ta način našega doma. Iskrena mu hvala! — Kdo bo tretji?!

NA DELO ZA NAŠEDOMOVE! VSA NAROČILA POTOM UGP.

dobrine preko dobrote... Je tvoje oko kdaj zatemnelo? Je vzplamtela kdaj tvoja notranjost v nepotrpežljivosti? Je bilo tvoje srce kdaj brez ljubezni? Ne! Vedela si, da delo in trpljenje čistita značaj, da razdira vsak trud in vsak napor, če ne izvira iz nežnega vira ljubezni... Delala in trpela si, v tem pa se je koval tvoj kleni značaj, tvoj zlati značaj, Anica!

Tvoj obraz je bil izraz tiste umirjene notranjosti, ki ni dar, ampak posledica borbe, žrtve, mučeništva. Tvoj resen obraz je skrivale oni nasmeh, ki si ga pribori dober človek z zavestjo, v odgovedi in samozatajevanju. Baš v sedanjih dobi je tvoj globok mir z neskončno milino pobožal tebi izročene male, a tudi vse nas velike, ki smo te ljubili, ti utrjena in umirjena!

Nemir časa je legel nate kot brene. Stokrat si ga premagala. Da, tvoj mir je zmagoval... Končno pa se je telo izčrpalo, ne duh... legla si — za trenutek, zaprla utrujene oči, hoteč si nabrati novih sil za življenja težko in nemirno pot.

A telo je bilo preutrujeno, duša pa bogata dovolj, trenutek se je spremenil v večnost in Anica spi... Zaspala si tu v Mariboru, a tebi, tih, ni na tem, da bi ostala v hrupnem mestu. Kam si želiš? Ali med ciprese in rože tujskega tihega pokopališča ali na solnčni vrh Sv. Urbana? Anica, lepo se bo spalo!

Čebelica — delavka si bila. Vso si se posvetila delu, tistemu tihemu, skromnemu delu, o katerem nihče ne ve, ki ga nihče ne šteje, ki ga še manj kdo poplača. Nisi iskala zadoščenja ne časti. Tvoje plačilo je bil mir, tvoje zadoščenje zavest, tvoje razvedrilno pesem. A je ostala pesem neizpeta... čebelica delavka se je utrudila, povabila je peruti, a kljub temu nam bo kazala pot domov, k solncu.

V Mariboru, dne 7. februarja 1932.

Irma Scheligo.

Zanimivo sliko nudijo tudi slovaške srednje šole.

Pred prevratom l. 1918.	Danes l. 1933.
slovaških	52
nemških	3
ruskih	1
madjarskih	9

V opombo: Pred prevratom so obiskovali madjarske srednje šole tudi Slovaki, Nemci, Rusi i. dr., zato tako visoko število predprevratnih madjarskih srednjih šol.

Danes ima 700.000 Madjarov, ki žive v republiki ČSR 9 srednjih šol.

ČSR ima danes tri univerze: v Pragi, Brnu in Bratislavi. Od prevrata nadalje je dovršilo univerzitetno šolanje nad 4000 Slovakov.

Navedena statistika prikazuje gotovo nad vse lepo sliko šolskega napredka v Slovaški, ki je bila do prevrata v suženjskih verigah gospode iz Budimpešte.

Gotovo lepa slika mogočnega porasta šolstva na Slovaškem.

† Bezjakovi Anici

Anica, ali se še spominjaš na najin razgovor po onem vročem poletnem dnevu, ko smo pokopali tvojega očeta na solnčnem vrhu Sv. Urbana pri Ptuj? Rekla sem ti: »To ni bil pogreb, to je bil povratek domov k solncu. Hotela bi kdaj počivati na tem solnčnem vrhu. Sladak mora biti pokoj tu gori.« Ti si se grenko nasmehnila z besedami: »Bog ve, kje bodo nam postelj postlali?«

Najbrže je rahljala že takrat skrivna roka zadnji postelj za našo Anico, ki smo jo vsi ljubili, vsi spoštovali.

Anica, težko, pretežko mi je bilo danes ob vesti, da si nas ostavila. S svojim življenjem si nam pokazala in dokazala, da je ni

Glede izletov je izrazil g. ravnatelj mnenje, naj ne bodo zvezani s prevelikimi stroški, da se jih lahko udeleži čimveč dijakov. Priporočal je staršem, naj ne puščajo dijakov v kino, in k predstavam, neprimernim za mladostna leta. V šolo naj dijaki ne nosijo s seboj denarja in drugih dragocenosti, ker tativne, vzlic izredni pozornosti niso izključne.

Ni potreba, da imajo vsi dijaki knjige najnovejše izdaje. Tudi učne knjige starih izdaj so dobre, da so le potrjene od pristojne oblasti.

Grdo je, da se v slučaju kake nepravilnosti ne obrnejo starši na pravi naslov. Vse naj se vrši instancnim putem. Torej najprej k predmetnemu profesorju, nato k razredniku in končno k ravnatelju, kjer bo dobil brezpogojno vsak pravico.

Mnogi dijaki brez potrebe izostajajo od pouka. To je tudi važen vzrok neuspehov. Starši pa tudi drugi naj ne izdajajo lahkomišljeno potrdil o »bolezni«. G. ravnatelj je navedel slučaj, kako je bil nekega dne dijak višjega razreda za v šolo bolan, zvečer pa ga je sam videl na plesni zabavi.

G. ravnatelj je navedel, kako se mnogokrat krivično jemlje ugled profesorjem in je vabil starše, naj večkrat pridejo v šolo, kjer so gg. profesorji rade volje v določenih urah, po možnosti pa tudi v odmorih, na razpolago. Prosil pa je, da starši ne iščejo stikov z učnimi osebami doma ali drugod, ampak samo in edino v šoli.

Na koncu zelo zanimivega roditeljskega sestanka so se starši g. ravnatelju, g. razredniku in vsem gg. profesorjem srčno zahvaljevali za trud in blagohotna pojasnila in so prosili, naj bi ta važno roditeljski sestanek ne bil v letošnjem šolskem letu zadnji.

Stanovska organizacija JUU iz društev:

VABILA:

— J. U. U. SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA MESTO bo imelo svoje zborovanje v petek 24. februarja ob 1/20. uri na I. dekliški osnovni šoli pri Sv. Jakobu. Poleg situacijskega poročila, ki obsega važne zadeve, je na dnevnem redu tudi kratek referat »O tovarištvu«. — Odbor.

— JUU SRESKO UČIT. DRUŠTVO KRANJSKO bo zborovalo v torek 28. februarja 1933. ob 9. uri v kranjski stari šoli.

Spored: Dr. Josip Cepuder: »Slovenstvo v okviru Jugoslovenstva« (Gosp. predavatelj želi debate). — Poročila in predlogi.

Člane, ki se opominom niso ali ne namestavajo odzvati, bomo pri zborovanju črtali iz imenika. Predsednik.

POROČILA:

+ JUU SRESKO UČITELJSKO DRUŠTVO V ORMOŽU je zborovalo dne 16. januarja 1933 v Ormožu.

Udeležba 65%. K zapisniku o občnem zboru poročala tov. blagajnik, da so člani našega društva vplačali od 1. 1923. za Učit. dom v Mariboru 11.791 dinarjev (društvo ima povprečno 60 članov). (Ostala društva, posnemajte! Op. sekcije.)

Dopisi so se vzeli na znanje. Sklenjeno je bilo, da bomo tudi odslej zborovali le vsak drugi mesec.

Predavanja: Tov. Belšak je razpravljal o načrtu za osnovne šole. Stavil je naslednje izpreminjevalne predloge, ki so bili sprejeti: Učni načrti so hrbtenica šolstva in temelj učiteljevega pedagoškega in didaktičnega udejstvovanja. Torišča za izboljšanje učnih načrtov so edino učilnice. Na Češkem n. pr. so začasne učne načrte preizkuševali po šolah štiri leta in ista poizkusna doba bi bila potrebna tudi pri nas. Šele potem bi se naj vršile konference in zborovanja, kjer bi se o tej zadevi posvetovalo in bi se stavili izpreminjevalni predlogi.

Začasni učni načrt za osnovne šole predpisuje smoter, podrobno učno stvarino in deloma tudi metodo (kar je vsekakor pogrešno), generalno za vsa prva štiri šolska leta ter se prav nič ne ozira na nižjeorganizirane šole, ki tvorijo znaten odstotek zlasti na podeželju. Naravno je, da se mora v razredih, kjer se poučuje več letnikov skupaj, snov skrajšati, kar pa ne rodi pravih uspehov. Zato je potrebno, da se učni načrti predpišejo ločeno po kategorijah šol, t. j. posebej za enorazrednice, dvorazrednice i. t. d.

Neprimerno se nam zdi, da se obravnava učna načrta za osnovno in višjo narodno šolo vsak zase. Zakon o narodnih šolah predvideva oboje, kot organsko celoto osemletnega obveznega šolanja in se posamezne panoge pouka iz osnovne šole v višji narodni šoli koncentrično razširjajo, izpopolnjujejo in poglobljajo. Oba učna načrta bi morala biti v tesni medsebojni zvezi in se zato skupno obravnavati.

Po zunanji obliki je treba dati načrtu preglednejšo obliko ter izpustiti vsa opisova-

nja, ki nekako otesnjujejo učitelja pri učnem postopku. Metoda bodi individualna, da se morejo upoštevati zahteve moderne pedagogike, zlasti temeljni principi delovne šole. Le na ta način bo mogoče izvesti koncentracijo snovi in strnjeno pouka ter pospeševati aktivnost in samodelavnost učencev. Da bo imel učitelj dovolj svobode, naj bi bil načrt le okvirjen ter bi vseboval za posamezne predmete cilj, gradivo v splošnem in opombo. Sestava podrobne učne stvarine bi se naj vršila pri sreskih in krajevnih učiteljskih zborskih z upoštevanjem krajevnih razmer in potreb ljudstva.

Tov. predsednik je poročal o novembarskih učiteljskih prireditvah v Mariboru.

Sprejet je bil naslednji predlog tovariša Pinteriča:

Sresko učiteljsko društvo ormoško izreka svojo popolno solidarnost s spomenico sekcije, sprejete na zboru društvenih predsednikov v Mariboru dne 6. nov. 1932. ter poziva sekcijo, da v naprej deluje v smislu te spomenice.

Prebrana je bila okrožnica sekcije glede event. nastavitve pravnega konzulenta. Tov. Najžer je predlagal, da zavzame naše društvo odklonilno stališče, da torej ne pristopimo ozir. ne prispevam. Z ozirom na težke čase smo morali odstopiti od društev, ki so mnogo bolj koristna in potrebna. Zbor je predlog soglasno sprejel.

Sprejeti so bili še naslednji predlogi:

1. Sekcija se naproša, da deluje na to, da se uvedene knjižice za učence odpravijo ter nadomestijo s prejšnjimi izkazi, ki se naj prilagodijo šolskemu zakonu. Knjižice so samo za 1 leto ter mora dobiti otrok v vsakem razredu novo knjižico. Z ozirom na ceno knjižic Din 2— znaša izdatek za enega otroka tekom 8 letne šolske obveznosti Din 16—, 1 izkaz za 8 let pa se je prodajal za Din 4—. Z ozirom na štednjo pri krajevnih šolskih odborih so izkazi cenejši in tudi bolj praktični. (Pospeši naj se izdaja »Pravilnika«, šele potem naj se izdajajo nove tiskovine. Tov. Pinterič.)

2. Vse postavke v proračunu, ki jih odobri kraj. šolski odbor, naj se absolutno potrdijo, ker se stavijo le taki zneski, ki so neobhodno potrebni.

3. Z novim finančnim zakonom naj se upraviteljem narodnih šol prizna posebna nagrada za izvrševanje po zakonu o narodnih šolah predpisanih dolžnosti, katere jih zaposlujejo povprečno 3 ure dnevno.

4. Ker se do danes niso zasedena vsa učiteljska in upraviteljska mesta, ki so bila v zadnjem razpisu izpraznjena in za katera je učiteljsko prosilo, naj izposluje sekcija, da bodo zasedena.

Prihodnje zborovanje bo 4. marca 1933 v Ormožu.

Tovariš Vadnjal poroča, da je v šolskem letu 1932/33. v našem okraju 329 naročnikov Mladinske matice, to je 10,3%.

Megla Milan, s. r. Olga Šijanec, s. r. predsednik. tajnica.

Novosti na knjižnem trgu

—k Živinarjev Glasnik, glasilo za perutinarstvo in kunčerejo, okrašeno z mnogimi slikami, izhaja mesečno v Beogradu VIII., Cara Nikole II. br. 20 in stane celoletno 60 Din. Priporočamo ga vsem učiteljem, ki se pečajo s kokošjo- in kunčerejo.

—k Anton Mohor: »Kosovska drama« igra v treh dejanjih, cena 5 Din. Naroča se pri založniku Antonu Mohorju, učitelju v Mariboru, Ob jarku 6. Tov. priporočamo za šolske odre.

—k Jakac — Jarc: Odmevi rdeče zemlje II. del je izdala in založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena bogato ilustrirani knjigi, vezani v platno stane 100 Din.

—k Svenson: Nonni. V zbirki mladinskih spisov je izdala in založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani v prevodu dr. Joža Lovrenčiča lično opremljeno knjigo Nonni. V platno vezani, 302 strani obsežni knjigi je cena 55 Din.

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5—

Ne samo kot darilo,

temveč v vsakdanji rabi potrebujete; očala, barometre, toplomere, daljnogled, mikroskope, foto-aparate itd., katere kupite najugodnejše pri strokovnjaku

FR. P. ZAJEC, izprašan optik in urar LJUBLJANA, Stari trg 9

Velika zaloga raznih ur in zlatnine. Ceniki brezplačno

Oglejte si zbirko učil

(aparator in stenskih slik)

katere je prejela

podružnica

Učiteljske knjigarne v Mariboru

RESTAVRACIJA NOVI SVET

LJUBLJANA
GOSPOSVETSKA CESTA 14

Priznana dobra kuhinja, posebna soba za sestanke; sprejema naročila za skupne obede po zmernih cenah. Postrežba točna in solidna.

UMETNIŠKI ZAVOD ZA LITOGRAFIJO
ČEMAŽAR JOSIP
LJUBLJANA, IGRIŠKA UL. 6
izvršuje vsa litografska dela
v najokusnejši izdelavi

LEGAT
LJUBLJANA
MIKLOŠICEVA CESTA 28

SPECERIJA
DELIKATESE
Zajutrkovalnica
Kava dnevno
sveža iz lastne
moderne
pražarne

Plakate vabila, letake

za predpustne in druge prireditve,
za koncerte, igre, predavanja itd.

Vam izdelava najhitreje,
točno, lepo in poceni

UČITELJSKA TISKARNA
LJUBLJANA / FRANČIŠKANSKA ULICA 6

Proračun — učila

Vsaka šola ima v
svojem proračunu
znesek za učila!

Kje imajo posebno pripravna učila? — Kje dobite učila za računstvo, čitanje, nazorni nauk, prirodopis, fiziko, kemijo, zemljepis, zgodovino in še za mnogo drugega? — Kje nudijo preprosta in zato najbolj pripravna učila za šolo?

Vse to Vam nudi:

UČITELJSKA TISKARNA - Oddelek za učila
LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6 — MARIBOR, Tyrševa ulica št. 44